

**ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА**
Мунтяну Н.В., здобувач вищої освіти групи Ф2/1 ТЕК
Миколаївський національний аграрний університет

Світове сільське господарство протягом останнього століття перебуває у стані технологічної революції, особливо у землеробстві. Початок її пов'язано з появою високо інтенсивних сортів в 60-70 роки ХХ століття (так звана „зелена революція”). На 70-80-ті роки припадає агрохімічна революція – розробка інтенсивних технологій вирощування зернових та інших культур, 80-90-ті роки – транс генна революція (створення генномодифікованих сортів рослин), 90-ті роки – інформатизаційна революція (розвиток інформаційно-обчислювальної техніки та дистанційних методів зондування землі). В результаті цих перетворень, які отримали поширення спочатку в західноєвропейських країнах, ефективність землеробства різко зросла (наприклад, середня урожайність зернових в Англії, Германії, Франції перевищила 8 т/га).

Інтенсифікація землеробства на першому етапі супроводжувалося забрудненням продукції та навколишнього середовища, що породжувало протест суспільства та розквіт дискусій, в яких протиставлялися дві позиції. Перша визначалася гаслом „назад до природи”, друга – закликом до подальшої інтенсифікації шляхом застосування технологій з мінімальним екологічним ризиком. Перша позиція була найбільш популярною в 70-х роках та отримала розвиток у вигляді альтернативних варіантів систем землеробства без застосування пестицидів та мінеральних добрив. Значної уваги отримало біодинамічне землеробство Рудольфа Штайера та біологічне землеробство Ховарда. Ці та інші форми альтернативного землеробства мало відрізняються по своїй суті. В 1972 р. їх прихильники об’єдналися в Міжнародну федерацію органічного землеробства (IFOAM). Органічне землеробство зайняло певну нішу, але не отримало широкого розповсюдження через підвищену витратність.

У 80-х роках активізувався пошук так званого третього шляху – технологічних рішень, які інтегрують економічні, соціальні та екологічні аспекти землеробства. З’явилася концепція сільського господарства з різними екологічними обмеженнями („регенеративне”, „охоронне”, „інтегроване”, „упорядковане” та ін.). Всі вони відображали концепцію розвитку людства, прийняту в 1992 р. в Ріо-де-Жанейро на Конференції ООН по навколишньому середовищу та розвитку. Це започаткувало курс на екологізації сільськогосподарського виробництва, яке полягає у приведенні його у відповідність екологічним законам, вирішенню задач збереження біорізноманіття, адаптації до агроекологічних умов, оптимізації співвідношення природних та сільськогосподарських угідь, гармонізації землеробства та тваринництва, створення оптимальної інфраструктури агро ландшафтів з врахуванням енергоперенесення, біологізація землеробства.

Сільське господарство в першу чергу вирішує питання переборення нестачі продовольства та голоду, потім при підвищенні якості життя товаровиробники та суспільство долучаються до діяльності екологізації

виробництва. За названими критеріями країни світу можна умовно поділити на три групи: екологічно, економічно та соціально орієнтовані. До перших відносяться розвинені країни, в яких вже вирішено проблеми соціальної та економічної стійкості, і сьогодні вся увага сконцентрована на екологічних проблемах. До третьої – країни, перед якими стає питання переборення голоду. Друга група представлена країнами з перехідної економікою, які долучаються до прогреса в еколого орієнтованому аграрному виробництві або знаходяться на проміжних позиціях.

Найбільш загальний показник відмінностей між країнами згаданих категорій – валова вартість продукції в розрахунку на одного зайнятого в сільському господарстві. Вона складає відповідно 34004, 4210 та 1017 долл. США. Аналіз екологічної ситуації в різних групах країн свідчить про більш високі темпи деградації ґрунтів та ландшафтів (водна та вітрова ерозія, засолення, опустелювання, обезліснення, де гуміфікація) в економічно і, особливо, соціально орієнтованих державах.

В результаті цього короткого огляду світових тенденцій розвитку землеробства випливають наступні висновки:

- рішення проблеми екологізації землеробства пов'язано з адаптивною інтенсифікацією на основі наукоємних агро технологій та їх подальша біологізація;

- протипоставлення органічного землеробства сучасним науково обґрунтованим агро технологіям не має суттєвих підстав, оскільки перспективи його застосування у „чистому вигляді” є досить обмеженими;

- для розвитку екологізації землеробства необхідні певні економічні, соціальні та культурні передумови, а також досить високий професійний рівень товаровиробників.

Для нашої країни ці висновки мають дуже важливе значення у зв'язку із невизначеністю державної аграрної політики. Ігнорування сучасних агро технологій обумовлює фатальну відсталість сільського господарства України від більшості світових сільськогосподарських держав. Протягом останніх 25-

ти років цей розрив по кількісним та якісним показникам постійно зростає. Україна демонструє світу недосконалість аграрної економіки при наявності потужного природно-ресурсного потенціалу. Виходом з ситуації є державна програма інтенсифікації сільськогосподарського виробництва з використанням наукоємних технологій з мінімальним екологічним ризиком.

Науковий керівник: Мельник І. О. – доцент кафедри економіки підприємств, канд. екон. наук